سیاست در ایران

جلسه حکمیت برای خانه احزاب ۶
از مهربانی حکومت تا دستان ملت ۷
جریمه ۵ میلیون تومانی برای دارندگان ماهواره ..
تذکر به وضعیت باشگاه‌های بیلیارد .....

سیاست در جهان

طرح نیروهای واکنش بسیار سریع ۸
تلاش انگلیسی‌ها برای آرام کردن اوضاع افغانستان
عاملان انتحاری از فقرا نبودند ۹
صدهزار جاسوس آمریکایی در جهان .....

اقتصاد و بورس

نظام بانکی در اضطراب ورشکستگی ۱۰
خطر توقف پروژه‌های نفتی تحت تاثیر مسائل خارجی
تئوری و سیاست پولی ضدتورمی ۱۱
کاهش ۲۱٫۶ واحدی شاخص مالی .....

بازار

ستاره طلایی خوش‌شانس ۱۲
ارتباط فرودگاه و بازار میوه .....

دیپلماسی

نگاه

قاموس دیپلماسی در روابط بین‌الملل

نبی‌الله ابراهیمی

در جریان جنجال و بحث داغ پرونده هسته‌ای، روزی نبوده که از دیپلماسی سخنی به میان نیاید. این مفهوم که جزء حوزه رفتاری روابط بین‌الملل است، می‌تواند نقشی را در خنثی کردن تعارضات بین‌المللی داشته باشد. دولت‌ها می‌توانند تفاوت‌ها را از طریق دیپلماسی تعدیل کرده و به این ترتیب در نظام بین‌الملل به تغییر مسالمت‌آمیز کمک نمایند و باعث تعدیل تعارضی شوند که نظام بین‌المللی به وجود می‌آورد. منافع ملی امروزه هادی سیاست خارجی هر کشوری است و دولت‌ها منافع بلندمدت خود را جهت نظم و ثبات منطقه‌ای و داخلی به کار می‌گیرند، که این امر جز با دیپلماسی میسر واقع نمی‌شود. در این جا ما با دیدگاهی تبیینی به نظرات هانس جی مورگنتا از نویسندگان واقع‌گرا در روابط بین‌الملل می‌پردازیم. او دیپلماسی را ابزار نیل به حفظ صلح می‌داند که می‌تواند روابط منظم و مسالمت‌آمیز برقرار کرده و از طریق مذاکرات راه را برای چانه‌زنی و سازش در مقوله‌های تعارض هموار سازد. مورگنتا موفقیت دیپلماسی را تابع قواعد ذیل می‌داند: ۱ ـ دیپلماسی باید عاری از روح جنگاوری باشد یعنی نباید تابع مبارزات ایدئولوژیک شود، ۲ ـ اهداف سیاست خارجی باید بر مبنای منافع ملی تعریف شود، ۳ ـ دیپلماسی باید از نقطه نظر سایر دولت‌ها نیز به صحنه سیاسی بنگرد یعنی حدود امنیت ملی طرف مقابل را نیز به رسمیت بشناسد. همان‌گونه که دیده شد زبان مورگنتا بسیار تجویزی است و در واقع می‌توان گفت که این را مدل بازیگر خردمند (rational actor) می‌داند، یعنی اگر قرار است یک دیپلماسی موفق و عقلانی باشد لاجرم باید واجد این ویژگی باشد. ما به اهمیت و جایگاه دیپلماسی در مولفه سیاست خارجی و حفظ منافع ملی که امری بدیهی و رفتاری تلقی می‌شود در شبه قاره خواهیم پرداخت.

■ **دیپلماسی شبه قاره**

تعریف مقوله دیپلماسی کشور در جنوب آسیا تا حدودی گنگ و پیچیده به نظر می‌رسد، چرا که تعارض و اختلاف و اصطکاک رفتاری اسلام‌آباد و دهلی نو راه را برای رسیدن به شناسایی یک رهیافت کلان برای اجرای حوزه رفتاری سیاست خارجی (دیپلماسی) با ابهاماتی مواجه ساخته است. این منطقه بعد از یازدهم سپتامبر به منطقه‌ای برای حوزه استراتژیک آمریکا تبدیل شده است و نوعی مکان برای حفظ توازن قدرت نظامی سیاسی و خصوصاً اقتصادی در آینده تلقی می‌شود. تا ما درک درستی از معادلات سیاسی و اقتصادی جهانی و مبارزه برای آینده میان سه مثلث چین، روسیه و هند نداشته باشیم، نمی‌توانیم دیپلماسی خویش را عملی سازیم. کشور هند به دلیل رشد چشمگیر اقتصادی و نیاز به انرژی نیازمند خط لوله صلح از ایران به خاک خویش است و این سیاست در سفر بوش به منطقه مورد توجه قرار گرفت. این رفتار کاخ سفید می‌تواند بیانگر چند شاخص باشد: ۱ ـ تلاش کاخ سفید برای به رسمیت شناختن فعالیت‌های هسته‌ای هند و موافقت ضمنی با احداث خط لوله گاز ایران به هند نوعی بازسازی نفوذ استراتژیک غرب پس از افول انگلستان بعد از دهه ۷۰ و جایگزینی آمریکا به عنوان قدرت هژمون در منطقه شبه قاره است. ۲ ـ حفظ یک متحد استراتژیک در قبال نفوذ چین و روسیه در آسیای مرکزی. ۳ ـ مقابله با رشد اقتصادی چین و کنترل انرژی خاورمیانه و آبراه‌های این منطقه به وسیله نفوذ در هند. ۴ ـ اینکه دهلی نو می‌تواند پایگاه اطمینان‌بخش حفاظتی برای خاورمیانه و آسیای مرکزی و جنوب آسیا برای آمریکا به حساب آید. این موارد به طور کلی درک درستی را برای چگونگی به کارگیری دیپلماسی در این منطقه به ما نشان می‌دهد که کشورها چگونه برای شناسایی منافع ملی خویش حاضرند اخلاق و ایدئولوژی خویش را قربانی کنند. پاکستان نیز از این پس چنان که بوش همه اعتراض‌ها را به دلیل عدم موفقیت پرویز مشرف در مبارزه با تروریسم نشان می‌دهد، شاید در آینده در نوعی استحاله سیاسی قرار گیرد و نتواند نقش یک کشور دوست و باثبات را برای ما داشته باشد. همچنین اسلام‌آباد نیز برای برون‌رفت از این استحاله سعی خواهد کرد خود را به آمریکا نزدیک کند که احتمالاً این رهیافت می‌تواند بهانه‌ای به دست اسلام‌گرایان ارتش یا گروه‌های افراطی اسلامی دهد و رژیم پرویز مشرف قربانی این سیاست شود. پس دیپلماسی شبه قاره ما با دوراهی دیپلماسی (Diplomacy dilemma) مواجه است؛ از طرفی بایستی موازنه رفتاری بین اسلام‌آباد و دهلی نو را مشخص ساخت و از طرفی باید به تنظیم روابط دوجانبه میان هر یک از دو کشور و پی‌ریزی دو دیپلماسی متفاوت (دیپلماسی جهت‌گیر) اهتمام ورزید که به بستر منافع ملی کشور کمک می‌کند.

بازگشت بدون نتیجه دیپلمات‌های ژاپنی از تهران

گروه سیاسی: دیپلمات‌های ژاپنی که برای مذاکره اتمی و تشویق به تعلیق غنی‌سازی اورانیوم به تهران آمده بودند دست خالی ایران را ترک کردند. خبرگزاری کیودو به نقل از مقامات ژاپنی نوشت، ایران درخواست توکیو را مبنی بر توقف غنی‌سازی اورانیوم نپذیرفته و تاکید کرده است که برنامه هسته‌ای تهران منحصراً دارای اهداف صلح‌آمیز است. موتوهاید یوشیکاوا، مدیرکل دفتر امور خاورمیانه و آفریقای وزارت امور خارجه ژاپن، در گفت‌وگوهایی در سطح عالی‌رتبه در تهران نگرانی‌های ژاپن را نسبت به اعلامیه ۱۱ آوریل ایران مبنی بر انجام موفقیت‌آمیز غنی‌سازی اورانیوم در این کشور ابراز داشت. یوشیکاوا پس از مذاکره در تهران ادعا کرده است که اعلامیه ایران و فعالیت‌هایی که برخلاف پیام‌های اعلام شده جامعه بین‌المللی انجام می‌گیرد، کاملاً باعث تاسف است و به انزوای ایران خواهد انجامید. خبرگزاری کیودو افزود: یوشیکاوا پیام ژاپن را در گفت‌وگوهایش با مهدی صفری معاون وزیر امور خارجه ایران، نعمت‌الله ایزدی مدیرکل آسیای شرقی و اقیانوسیه در وزارت امور خارجه ایران به مقامات تهران منتقل کرده است. براساس این گزارش، ایزدی به یوشیکاوا گفته است فعالیت‌های هسته‌ای ایران دارای اهداف صلح‌آمیز است و از ژاپن خواست تلاش کند مسائل مربوط به برنامه هسته‌ای ایران را برای مذاکرات بیشتر به آژانس بین‌المللی انرژی اتمی بازگرداند. یوشیکاوا براساس توافقی که میان منوچهر متکی وزیر امور خارجه ایران و تارو آسو همتای ژاپنی‌اش در ماه ژانویه در توکیو انجام شد، به تهران سفر کرده بود. خبرگزاری کیودو ادعا می‌کند که مسئله هسته‌ای ایران باعث نگرانی تجار ژاپنی و صنایع این کشور شده است، زیرا می‌تواند پروژه میدان نفتی آزادگان را تحت‌تاثیر قرار دهد. در همین حال نماینده ایران در آژانس بین‌المللی انرژی اتمی با تصریح این که بازرسان آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در ایران حضور داشته و به طور منظم مشغول کارشان هستند، تعویق سفر معاون پادمانی البرادعی به تهران را خیلی مهم ندانست و گفت: مذاکره با مسئولان پادمانی آژانس در تهران یا در وین انجام خواهد شد. علی اصغر سلطانیه نماینده ایران در آژانس بین‌المللی انرژی اتمی که برای شرکت در کنفرانس بین‌المللی امنیت جهانی در مسکو به سر می‌برد، در گفت‌وگو با ایسنا اظهار داشت: توصیه ما به تمام شرکت‌کنندگان در این کنفرانس این بود که باید مسئله هسته‌ای ایران که توسط آمریکا و با سیاست‌های یکجانبه‌اش به گروگان گرفته شده به وین بازگردد و تنها راه حل، تمرکز موضوع در وین است که در آن صورت با توجه به همکاری‌های ایران این موضوع می‌تواند راه حلی مسالمت‌آمیز بیابد. سلطانیه درباره این که آیا مذاکره‌ای بین ایران و آژانس درخصوص تعلیق غنی‌سازی اورانیوم در ایران انجام شده است، اظهار داشت: به هر حال ما صحبت‌های کاری‌مان را با بازرسان و نمایندگان آژانس داریم ولی در مورد تعلیق صحبتی با آژانس نمی‌کنیم. وی در ارتباط با کنفرانس بین‌المللی امنیت جهانی که در پایتخت روسیه در حال برگزاری است، افزود: مطالب مفیدی که در این کنفرانس بین‌المللی مطرح می‌شود در اجلاس سران گروه هشت که در تابستان و به ریاست روسیه برگزار خواهد شد، مورد استفاده قرار خواهد گرفت. دکتر سلطانیه با بیان این که نزدیک به ۲۰۰ نفر از ۲۷ کشور در این کنفرانس شرکت کرده‌اند، ادامه داد: متخصصان و مسئولان کشورهای مختلف در این کنفرانس حضور دارند و روز گذشته در جلسه صبح، معاون وزیر خارجه روسیه به عنوان میهمان ویژه به سخنرانی پرداخت و در جلسه بعدازظهر نیز بنده به عنوان میهمان ویژه به ایراد سخنرانی پرداختم. نماینده ایران در آژانس بین‌المللی انرژی اتمی همچنین در خصوص سخنرانی‌اش در اجلاس مسکو گفت: طی این سخنان در رابطه با مسائل مربوط به امنیت جهانی و تهدید واقعی سخن گفته و تهدید واقعی را یکجانبه‌گرایی آمریکا، بی‌اعتنایی و تضعیف تمام معاهدات خلع سلاح و سازمان‌های مرتبط با آن دانستم. وی در ادامه اظهار داشت: توانمندی زرادخانه‌های اسرائیل، عدم توجه به هیچ‌یک از معاهدات بین‌المللی، بی‌اعتنایی به بیش از ۳۰ قطعنامه سازمان ملل و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و در واقع پتانسیل خطر برای امنیت خاورمیانه و امنیت جهانی در مقیاس بالاتر را اسرائیل با حمایت آمریکا معرفی کردم. سلطانیه افزود: با اشاره به اسناد و مدارک در رابطه با تسلیحات شیمیایی، بیولوژیک و هسته‌ای و با اشاره به پیمان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای و سایر اسناد و مدارک ثابت کردم که عامل اصلی تمام معاهدات خلع سلاح آمریکاست و در نتیجه این مسئله خود پتانسیلی دیگر برای امنیت جهانی است. نماینده ایران در آژانس بین‌المللی انرژی اتمی ادامه داد: از همه مهم‌تر این که عنوان مقاله‌ام نیز این بود: «انحراف افکار عمومی جهان از تهدید اصلی امنیت جهانی با طرح مسئله هسته‌ای ایران» و پس از آن در بخش دوم به مسئله هسته‌ای ایران پرداختم و به طور کامل در این باره صحبت شد. وی با بیان این که پرسش و پاسخ پیرامون فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای کشورمان در این کنفرانس بیش از یک ساعت و نیم به طول انجامید، گفت: در این نشست توضیح دادم که با اسناد و مدارک موجود ثابت می‌شود که فعالیت‌های هسته‌ای ایران کاملاً صلح‌آمیز و منطبق با قواعد و قوانین آژانس بوده و هیچ مدرکی دال بر انحراف ایران از مقاصد صلح‌آمیز وجود ندارد و لذا هدف، تنها هدفی سیاسی برای منحرف کردن افکار عمومی از خطر اصلی که همان اسرائیل و اقدامات یکجانبه آمریکا باشد، بوده است. سلطانیه همچنین اظهار داشت: معاون وزیر خارجه و معاون شورای امنیت روسیه نیز در این نشست به ایراد سخنانی پرداختند که آنها نیز بر حل مسالمت‌آمیز و دیپلماتیک مسئله هسته‌ای ایران تاکید داشتند و مسائل دیگری نیز در رابطه با امنیت خاورمیانه، از جمله مباحث اسرائیل، فلسطین و گسترش تسلیحات در جهان و لزوم خلع سلاح هسته‌ای مطرح شد. نماینده ایران در آژانس بین‌المللی انرژی اتمی افزود: البته کشورهای دارنده تسلیحات هسته‌ای و به خصوص آمریکا نیز از این مسئله انتقاد کرده و اعلام کردند که زرادخانه هسته‌ای‌شان را از بین نمی‌برند و به هر حال مباحث بسیاری شد و امروز هم در رابطه با مهم‌ترین تحولات خاورمیانه از جمله مسئله فلسطین بحث و گفت‌وگو شد. وی ادامه داد: به هر حال آن‌چه که مسلم است این که در این جلسه یکی از مسائل بسیار مهم که در سایر جلسات نیز مطرح می‌شد، مسئله هسته‌ای ایران بوده که البته متخصصان و مسئولان موسسات استراتژیک کشورهای مختلف از جمله آمریکا نیز در این خصوص اعلام نظر کرده و به دولت فعلی آمریکا در رابطه با نحوه برخورد با ایران و حرکت به سوی برخوردهای خصمانه‌اش انتقاد داشتند. سلطانیه تاکید کرد: توصیه ما به تمام شرکت‌کنندگان در این کنفرانس نیز این بود که باید موضوع پرونده ایران که توسط آمریکا و با سیاست‌های یکجانبه‌گرایی گروگان گرفته شده به وین بازگردد و تنها راه‌حل تمرکز موضوع در وین است که در آن صورت با توجه به همکاری‌های ایران این موضوع می‌تواند راه‌حلی مسالمت‌آمیز بیابد. نماینده ایران در آژانس بین‌المللی انرژی اتمی خاطرنشان کرد: ما در این اجلاس باز هم تاکید کردیم که هیچ‌گاه وقفه‌ای در کار و همکاری‌های‌مان با بازرسان آژانس ایجاد نکرده‌ایم و همان زمان هم که رئیس جمهور محترم پیروزی ایران در زمینه غنی‌سازی را اعلام کردند، بازرسان در نطنز حضور داشتند و این نمایان‌گر آن است که تمام فعالیت‌های ما شفاف و صلح‌آمیز است. وی در ارتباط با اخبار منتشر شده توسط رسانه‌های غربی مبنی بر ارائه پیشنهادی از سوی محمد البرادعی به ایران برای تعلیق غنی‌سازی اورانیوم در تاسیسات نطنز تصریح کرد: من از چنین موردی و ارائه چنین پیشنهادی اطلاع ندارم ولی به هر حال روشن است که اروپایی‌ها تعلیق فعالیت‌های غنی‌سازی را خواهانند و ایران نیز در مقاطع مختلف و حتی در جلسه‌ای که با آقای البرادعی در تهران بود، مطرح کرده که ما هیچ منطقی را بر این درخواست نمی‌بینیم و این موضع اعلامی ما بوده که اکنون نیز نظرمان همین است. سلطانیه در ارتباط با خبر مربوط به تعویق سفر اولی هاینونن معاون امور پادمان‌های مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به کشورمان گفت: این مسئله در حال بررسی است و صحبت‌های اولیه نیز در این خصوص انجام شده است. ابتدا باید تصریح شود که بازرسان آژانس در ایران حضور داشته و به طور منظم مشغول کارشان هستند. نماینده ایران در آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در ادامه اظهار داشت: قرار بود با مسئولان بخش پادمان آژانس نیز صحبت‌هایی شود که حال این صحبت‌ها یا در تهران و یا در وین برگزار خواهد شد و لذا این موضوع خاصی نیست و بازرسی‌ها نیز بدون وقفه در ایران در حال انجام است.

سلطانیه گفت: درمورد تعلیق صحبتی با آژانس نمی‌کنیم

خبرها

گفت‌وگوی احمدی‌نژاد با اسماعیل هنیه

ایسنا: رئیس‌جمهور ایران در تماسی تلفنی نخست‌وزیر دولت فلسطین با تاکید بر حمایت دولت و ملت ایران از آرمان فلسطین، آمادگی ایران را برای انتقال تجربیات اداره حکومت و کشورداری به دولت جدید فلسطین اعلام کرد. محمود احمدی‌نژاد با بیان اینکه ملت ایران همواره در کنار ملت فلسطین بوده و خواهد بود، تصریح کرد: همه مسلمانان و آزادی‌خواهان موظف به حمایت و دفاع از مبارزات مردم فلسطین برای آزادسازی سرزمین‌های اشغالی هستند. اسماعیل هنیه نخست‌وزیر دولت فلسطین نیز در این گفت‌وگو با اشاره به برگزاری موفق کنفرانس بین‌المللی قدس و حمایت از مردم فلسطین در تهران از مواضع رهبر معظم انقلاب اسلامی، رئیس‌جمهور و ملت ایران در حمایت از مردم فلسطین تشکر و قدردانی کرد و گفت: دولت و ملت فلسطین با کمال تشکر، قدردان پشتیبانی دولت و ملت جمهوری اسلامی ایران هستند. نخست‌وزیر دولت فلسطین تصریح کرد: مواضع اصولی جمهوری اسلامی ایران درباره مسئله فلسطین موجب دلگرمی دولت و ملت فلسطین است.

پیامدهای فاجعه‌بار

ایسنا: سفیر عربستان در آمریکا هشدار داد هرگونه اقدام واشینگتن علیه تاسیسات هسته‌ای ایران می‌تواند پیامدهای فاجعه‌باری را به دنبال داشته باشد. به گزارش روزنامه شیکاگو تریبیون به نقل از ملک ترکی الفیصل سفیر عربستان در آمریکا در قیاسی بی‌اساس تاکید کرد که منطقه خاورمیانه باید از طریق طرحی جامع که ایران و رژیم صهیونیستی را در بر بگیرد، از سلاح‌های کشتار جمعی عاری شود. وی گفت: حتی یک حمله به تاسیسات هسته‌ای ایران پیامدهای سیاهی برای عربستان خواهد داشت. در حالی که هیچ سوخت هسته‌ای به تنها نیروگاه هسته‌ای ایران واقع در بوشهر تزریق نشده است، الفیصل که در شیکاگو صحبت می‌کرد، ادامه داد: اگر علیه تاسیسات هسته‌ای ایران اقدامی انجام شود، اشعه‌های رادیواکتیو آن از طریق باد تا کشور ما خواهد آمد. سفیر عربستان در آمریکا افزود: منطقه ما باید از سلاح‌های کشتار جمعی از جمله سلاح‌های هسته‌ای عاری شود و ما احساس می‌کنیم که تمام انواع سلاح‌های کشتار جمعی باید تحریم شود، چه در اسرائیل باشد یا در ایران.

دیدگاه باکو درباره پرونده ایران

ایسنا: وزیر امور خارجه آذربایجان تاکید کرد که امکان حل دیپلماتیک برنامه هسته‌ای ایران وجود دارد. به گزارش خبرگزاری ترند، المار محمد یاروف وزیر امور خارجه آذربایجان در مسکو به خبرنگاران گفت: این‌طور در نظر می‌گیریم که امکان حل مسئله هسته‌ای ایران از طریق دیپلماتیک هنوز پایان نیافته است. وی تصریح کرد که هر کشوری حق دارد تحت کنترل‌های بین‌المللی به توسعه صلح‌آمیز انرژی هسته‌ای بپردازد. وزیر امور خارجه آذربایجان همچنین گفت: ما با ایران مشکلی نداریم. مرز مشترکی داریم و از آن به عنوان تنها راه انتقال محموله به نخجوان استفاده می‌کنیم که در نتیجه درگیری با ارمنستان از آذربایجان منزوی شد. وی ادامه داد: ایران نزدیک‌ترین همسایه ماست و ما دارای روابط اقتصادی فرهنگی تاریخی و منطقه‌ای بسیاری داریم و تعداد زیادی از آذربایجانی‌ها در ایران زندگی می‌کنند.

آمریکا به دنبال راه‌حل دیپلماتیک است

ایسنا: وزیر امور خارجه آمریکا درخصوص پرونده هسته‌ای ایران گفت: آمریکا به دنبال راه‌حل دیپلماتیک برای حل بحران هسته‌ای این کشور است. به گزارش روزنامه الاهرام – چاپ مصر – کاندولیزا رایس وزیر امور خارجه آمریکا که در مراسم پایان دوره آموزشی ۱۲۰ روزنامه‌نگار از سراسر جهان در واشینگتن سخن می‌گفت، با اذعان به شکست آمریکا در جلب حمایت‌ها برای اقدام علیه ایران اظهار داشت: چنانچه تمام جهان در مخالفت با ایران متحد شوند، این کشور مجبور می‌شود شیوه‌های خود را تغییر دهد. وی در ادامه ادعا کرد: آمریکا قصد به انزوا کشاندن مردم ایران را ندارد؛ زیرا با مردم ریشه‌دار و متمدن این کشور اختلافی ندارد. مشکل موجود بین نظام جهانی و نظام حاکم بر ایران است. وزیر امور خارجه آمریکا همچنین با اشاره به آنچه برخی از سازمان‌ها و نظام‌های دیکتاتوری در خاورمیانه خواند و تغییر آنها را خواستار شد، عنوان داشت: آمریکا از دولت‌های لبنان، عراق و فلسطین انتظار دارد تا با شیوه‌های دموکراتیک عمل کنند نه این که یک پای خود را در سرزمین تروریسم و یکی دیگر را در عرصه سیاست بگذارند.

ابراز نگرانی فرانسه

ایسنا: وزیر امور خارجه فرانسه نسبت به آنچه پیشرفت سریع برنامه هسته‌ای ایران خواند، ابراز نگرانی کرد. به گزارش خبرگزاری فرانسه، فیلیپ دوست بلازی در گفت و گویی رادیویی اظهار کرد: محمد البرادعی مدیرکل آژانس به ما می‌گوید که امروز برنامه هسته‌ای ایران پیشرفتی سریع دارد. وی در واکنش به اظهارات حمیدرضا آصفی سخنگوی وزارت خارجه کشورمان مبنی بر این که پیگیری فعالیت‌ها و تحقیقات هسته‌ای ایران غیرقابل بازگشت است، ادامه داد: وقتی امروز این اعلامیه را در برابرم می‌بینم که در آن به ما گفته می‌شود غنی‌سازی برگشت‌ناپذیر است، فوق‌العاده نگران می‌شوم.

گفت‌وگو با الهه کولایی

اجماع بین‌المللی حاصل نشده است

الهه کولایی نماینده سابق مجلس و استاد علوم سیاسی در آخرین شماره خبرنامه داخلی حزب مشارکت، مصاحبه‌ای در مورد پرونده هسته‌ای و وضعیت سیاست خارجی ایران انجام داده است که بخشی از آن در پی می‌آید.

■ با توجه به گزارش پرونده هسته‌ای ایران به شورای امنیت به نظر می‌رسد که ایران در نظام بین‌الملل در وضعیت خاصی قرار دارد و تهدیدات جنبه جدی‌تری به خود گرفته است، ارزیابی شما از وضعیت فعلی سیاست خارجی ایران چیست؟

کشوری که پرونده‌اش به شورای امنیت می‌رود، از یک وضعیت عادی برخوردار نیست. در حالی که به نوعی ثبات آرامش و تعادل برای پیشرفت برنامه‌های عمومی که برای رشد و توسعه هر کشوری نیاز هست محتاج است. به ویژه کشوری مثل ایران که از اثرگذارترین و مهمترین کشورهای مناطق مهم جهان است و در منطقه خاورمیانه یکی از اثرگذارترین کشورها است که هم به شدت پیرامون خودش اثرپذیر است و هم بر پیرامون خود به شدت اثرگذار است، در چنین کشوری یک وضعیت غیرعادی مثل پیامدهای ارجاع پرونده ایران به شورای امنیت آثار سوئی به دنبال دارد که بر اجرای برنامه‌های رشد کشور اثر منفی می‌گذارد. به ویژه اینکه کشور ما تلاش می‌کند با بهره‌گیری از امکانات گوناگون به رشد و توسعه سریع دست یابد چنین وضعیتی وضعیت عادی تلقی نمی‌شود. لذا من فکر می‌کنم با توجه به اینکه پرونده هسته‌ای ایران در شورای امنیت سازمان ملل متحد مورد بررسی قرار می‌گیرد و دبیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی از سوی شورای امنیت ماموریت یافته است که گزارشی در این خصوص به شورای امنیت ارائه کند. این شرایط برای مردم ایران با برخورداری از جمعیت گسترده و قشر عظیمی از جوانان و داشتن نیازهای متفاوت برای دستیابی به آرمان‌های خود به هیچ‌وجه مناسب نیست. به نظر می‌رسد که همه ما باید تلاش کنیم که از این وضعیت به یک وضعیت باثبات انتقال یابیم.

■ فشارهای جهانی که در عرصه بین‌الملل در حال رویارویی با ایران است تا چه حد از سیاست داخلی ایران تاثیر گرفته است؟

پس از پایان دوره حاکمیت سیاسی اصلاح‌طلبان این فشارها تشدید شده است. به دلیل اعتمادسازی و همکاری‌های بین‌المللی که در دوران اصلاح‌طلبان وجود داشت فشارها محدود شده بود اما با پدیدار شدن سیاست‌های دولت جدید شرایط جدیدی مهیا شده و فشارها گسترش یافته است. سیاست داخلی و تغییرات درونی بر تشدید این فشارها موثر بوده است. ارتباط مستقیم بین شرایط جهانی و شرایط داخلی مضافاً بر اینکه در شرایط بعد از ۱۱ سپتامبر و امنیتی شدن فضای جهان، وجود دارد اگر کشوری بخواهد از مقررات بین‌المللی به خصوص مسائل هسته‌ای عدول کند، با مقاومت جدی مواجه خواهد شد. سیاست داخلی با شدت و ضعف متفاوت بر سیاست خارجی تاثیرگذار است، اما نوع پیگیری و نوع برخورد با این مسئله تفاوت پیدا کرده است.

■ به نظر شما در بحث انرژی هسته‌ای ما با عملکرد و رفتار خود توانستیم از فرصت‌ها بهره بگیریم و یا یک فرصت را به تهدید جهانی تبدیل کردیم؟

دستیابی به تکنولوژی هسته‌ای افتخاری برای تمام ایرانیان است. این مسئله یعنی دستیابی به فرصت منافع حاصل از انرژی هسته‌ای، مایه غرور هر ایرانی است. اما اگر از این فرصت نتوانیم به درستی استفاده کنیم، یعنی قادر نباشیم اعتماد جامعه جهانی را جلب کنیم هدف ما که اجرای برنامه‌ای برای رفع نیازهای کشور در زمینه‌های اقتصادی و کشاورزی و علمی است تحقق نمی‌یابد، بلکه به تهدیدی علیه ما تبدیل می‌شود زیرا این مسئله مستلزم ارائه تصویر درستی از ایران به جامعه جهانی است و اگر ما نتوانیم تصویر مناسبی به جامعه جهانی منتقل کنیم که ما قصد بدی نداریم، نمی‌خواهیم تخلف کنیم، قصد قانون‌شکنی و ناامنی برای سایر کشورها را نداریم، به اهداف خود دست پیدا نمی‌کنیم زیرا آنچه که مردم ایران به دنبال آن هستند ایجاد مشکل برای سایر کشورها نیست بلکه ایرانیان قصد دارند بهتر زندگی کنند و اگر ما نتوانیم به درستی این هدف را به جامعه جهانی با بهره‌گیری از مقررات بین‌المللی انعکاس بدهیم، در واقع یک فرصت به تهدید تبدیل می‌شود و این مسئله به یک اهرم برای فشار توسط دولت‌های آمریکا و اسرائیل علیه ایران تبدیل می‌شود، چرا که پس از به کارگیری عنوان محور شرارت توسط جورج بوش برای ایران امروزه اسرائیل از ایران به عنوان محور ترور یاد می‌کند. یعنی معتقدند در جنگ با تروریسم باید با ایران مبارزه شود در حالی که مردم ایران قصد تجاوز به هیچ کشوری نداشته و ندارند ولی این مسئله به این موضوع برمی‌گردد که ما چگونه با جهان پیرامون خود ارتباط برقرار می‌کنیم، چگونه چهره خود را به جهانیان نشان می‌دهیم. این مسئله خیلی مهم است که بتوانیم از امکانات موجود در کشور نهایت بهره را ببریم یا اینکه این امکانات را تبدیل به تهدید کنیم، به مسئله‌ای که اصلاً واقعیت ندارد و ناشی از یک سوءرفتار و یک سوءمدیریت است که همواره برخلاف منافع ملی ما به کار گرفته می‌شود و در واقع مصداق بارز تبدیل یک فرصت به تهدید است.

■ برخی معتقدند تصمیم‌گیران سیاست خارجی همواره تلاش می‌کنند در ساختار قدرت به کشورهایی متوسل شوند که تاثیر زیادی در نظام بین‌الملل ندارند و از وزن مناسبی در معادلات سیاسی برخوردار نیستند، ارزیابی شما از این مسئله چیست؟

این یک واقعیت است که ما در چانه‌زنی بین‌المللی بسیار ضعیف هستیم. بیشتر کشورها از تمام توانمندی‌های خود و کارشناسان ورزیده خود بهره می‌گیرند تا در روابط بین‌الملل موفق شوند. کار کارشناسی و حرفه‌ای دیپلماسی این کشورها با جابه‌جا شدن جریانات سیاسی مخدوش نمی‌شود بلکه همواره کادرهای دیپلماتیک ورزیده به کار رفته می‌شوند زیرا هدف مذاکرات و چانه‌زنی در نهایت تامین منافع ملی است که مسلط بودن بر آن مستلزم این است که ما به کار دیپلماسی یک نگاه حرفه‌ای داشته باشیم و افرادی کارشناس را مسئول چانه‌زنی با مقامات کشورهای دیگر بکنیم که دارای مهارت زیادی در این زمینه باشند. این همان مسئله‌ای است که تمام ایرانیان را حول محور منافع ملی پیوند می‌دهد اما در کشور ما روی منافع ملی و جمعی ایرانیان لغزش‌هایی وجود دارد و در آن دقت‌نظر لازم صورت نمی‌گیرد. بنابراین در مذاکرات هسته‌ای و استراتژیک باید از بهترین و توانمندترین کادرهای دیپلماتیک استفاده کنیم زیرا دیپلماسی یک فن است و نیازمند مهارت است هر کسی نمی‌تواند این کار را انجام دهد و کسانی که فاقد تجربه لازم هستند نباید به کار گرفته شوند که متاسفانه در کشور ما به دلیل غالب‌شدن ملاحظات سیاسی و محاسبات موجود در قدرت به دیپلماسی به عنوان مسئله فنی و حرفه‌ای نگریسته نمی‌شود.

■ با توجه به نگاه کشورهای قدرتمند جهان در مورد ایران ارزیابی شما در این مورد چیست؟

اجماعی حاصل نشده چون کشور ما آنقدر پراهمیت و استراتژیک است که بین بازیگران پرقدرت جهانی درخصوص نوع برخورد با ایران هنوز اجماع حاصل نشده است. گفت‌وگوها و مذاکرات در این‌باره ادامه دارد و این مسئله به این معنا است که ما هنوز به لطف خدا فرصت داریم با اتخاذ روش‌های درست از منافع خود دفاع کنیم و از تعارض موجود بین منافع بازیگران جهانی نهایت بهره را ببریم. هر چند این رقبای پرقدرت زمینه‌های بسیاری برای چانه‌زنی دارند که می‌توانند ایران را وجه‌المصالحه خود قرار بدهند. البته حصول این توافق کار ساده‌ای نیست. برای حصول توافق یک مسیر پیچیده و دشوار را باید طی کرد. یعنی باید با درایت موجب به نتیجه‌رسیدن این مذاکرات شویم و با رفتارهای خود براساس مقررات و ضوابط بین‌المللی، اعتمادسازی و تفاهم در زمینه منافع مشترک این شکاف‌ها را عمیق‌تر کنیم.

■ چگونه می‌توانیم این شکاف را بین اعضای شورای امنیت ایجاد کنیم و از آن به نفع خود بهره بگیریم؟

ما با رفتار صلح‌طلبانه خود می‌توانیم اختلافات موجود بین کشورهای بازیگر صحنه بین‌الملل را عمیق‌تر کنیم. اگر آمریکا و اسرائیل می‌خواهند کار ایران را یکسره کنند ما با اتخاذ روش‌های درست و با چانه‌زنی با کشورهایی که رفتار خصمانه با ما ندارند در واقع می‌توانیم این فرصت را بیابیم که این کشورها از مواضع ما دفاع کنند. لازمه این امر به کارگیری قواعد پذیرفته شده جهانی است.

■ به نظر شما ایجاد ارتباط با شرق از جمله کشورهای تاثیرگذاری مثل چین و روسیه می‌تواند جایگزین ارتباط کشورهای موثری مثل آمریکا و اروپا شود، به خصوص اینکه روسیه و چین در معادلات نظام بین‌الملل قابل اعتماد نیستند؟ آیا می‌توان در شورای امنیت به آنها امید بست به خصوص اینکه شورای حکام نشان داد که نباید به این دو کشور اعتماد کرد؟

چین و روسیه هم به دنبال منافع خود هستند. همه برای تامین منافع خودشان عمل می‌کنند و هر کجا که منافعشان ایجاب می‌کند با کشورهای دیگر کنار می‌آیند. این ما هستیم که باید زمینه‌ای را فراهم کنیم که مجالی را برای ضربه زدن به ایران فراهم نکنیم. ما باید به گونه‌ای رفتار کنیم که از تعارض قدرت‌های بزرگ به نفع خود بهره گیریم. چرا ما باید به ابزاری برای چانه‌زنی قدرت‌های بزرگ تبدیل شویم. من فکر می‌کنم که این همان مسئله‌ای است که ما دنیا را چگونه می‌بینیم. مکانیسم بازی قدرت‌ها را چگونه ارزیابی می‌کنیم. اگر نگاهی واقع‌گرایانه داشته باشیم درمی‌یابیم که همه کشورها به دنبال منافع خود حرکت می‌کنند و چین و روسیه هم سعی می‌کنند از این شرایط به نفع خود بهره‌برداری کنند پس تنها و تنها باید روی توانایی‌های خود و حمایت موثر مردم ایران حساب باز کنیم.

■ حجم معادلات تجاری چین و روسیه با اتحادیه اروپا و آمریکا به قدری گسترده است که آنها شریک تجاری مثل آمریکا و اتحادیه اروپا را با ایران عوض نمی‌کنند و برخلاف منافع ایران رفتار می‌کنند؟

همه کشورها هرجا منافعشان بیشتر تامین شود به آن سمت حرکت می‌کنند. این قابل اعتماد بودن در روابط بین‌الملل خیلی معنا پیدا نمی‌کند. یکسری ق